

Mese az okos emberről.

Irta: Dobos László.

Az udvaron két gyerek játszadozott. Az egyik — barnaképű, vas-kos kölyök — homokból várat épített; a másik pedig — maszatos amazon — homokpogácsákat gyártott a vár kiéhezett harcosai részére, akiket egyelőre csupán a kisleány képviselt.

— Jó, mi? — kérdezte ártatlan szeretettel és önelégült dicsekvéssel a kisleány, amikor a fiú beleharapott a pogácsába. De az prüszkölve köpte ki szájából a szétmált homokot s a lány felé ütött, aki sivítva szaladt be a házba.

— Megájj! Megájj! — dühösködött a pöruljárt várúr és elkeseredésében szétrugdalta a várat, amely eléggé el nem ítélhető tetteivel örök foltot ejtett a magyar stratégia történetére. A kiszámított hatás azonban nem maradt el, mert a kisleány pityeregve előjött s az engesztelődés fehér lobogóját — telesírt zsebkendőjét — tartván szeme előtt, lassan közeledett már feléje:

— Hát nem volt jó? — Imre, ne bánts!

— Na gyere, nem bántalak; szólt Imre a megkegyelmezés leg-leereszkedőbb hangján, amelyből kiért az annak tudata, hogy ő most tulajdonképpen kénye-kedve szerint törhetné össze a vézna kis jószágot, de ezt nagylelkű megkegyelmezése folytán egyelőre nem teszi.

— Majd ha a feleséged leszek, akkor igazán sütsz, jó lesz? — próbálta engesztelni a kisleány a fiút, Imre azonban megbántottan tett-vett, pedig már egy csöpp haragot sem érzett, csupán a tekintély kedvéért nem adta meg magát oly könnyen s csak nagysokára válaszolt:

— Nekem nem is lesz feleségem, ha tudni akarod. Én kocsis leszek...

— Pfüj, Imre, kocsis? Akkor inkább légy postás.

— Vagy kocsis, vagy püspök! — erősödött Imre, bár tagadhatatlanul imponált előtte a postás népszerű alakja is.

— És akkor engem el sem veszel feleségül? — kérdezte pityergő hangon a kisleány.

— No, azért akkor is elveszlek — nyugtatta meg Imre Mariskát és békült mosollyal új várat eszelt ki.

Sinka Andrászt igen okos gyerekekkel áldotta meg az Isten. Igaz, hogy többet nem is adott néki, de ennek az egynek olyan ékes bölcseséget ajándékozott, hogy még Löki-Szabó uramnak is elállt szeme-szája a csudálkozástól, ha a fiú megszólalt. Pedig hát Löki-Szabó uram nem afféle balról-jobbról ember volt a faluban.

— Ebből a gyerekből még pap lesz, hallja-e, kend! — bökte vál-

lön igen sokszor a pipa-szopkával Sinka Andrást. Hát amikor a kis Imre iskolába került! Ha a rektor úrnak hirtelen dolga akadt a méhesben (ott hűsölt legtöbbször az öreg úr), csak Imrét állította ki és vele javíttatta a többiek feladatát. Ezáltal Imre nagy tekintélyre tett szert s az édes gyökérből mindenki ingyen engedte szopogatni. Szóval eszes gyerek volt Imre. A plébános úr sem engedte annyiban a dolgot, hanem lelkére beszélt a gyerekek apjának:

— Az Imre gyerekből még nehogy bérest neveljen kend, mert őt papnak teremtette a Jóisten. Még a hangja is arra vagyon teremtve... (Mert, hogy igen-igen szép hangja is volt a fiúnak.)

Tanult is szorgalmasan Sinka Imre, az idő, hipp-hopp futott vele s már le is maturált. Hatalmas paraszti ereje nehézkes izomtömeggé halmozódott benne; lomha és félszeg fiatalember vált belőle és rövidlátó, ideges szemén vastag üveget hordott. Csupa fékezett energia tengett benne, lemondott minden élvezetnek kikiáltott létezésükről, de végül rájött, hogy a negatív erő mindig erőtlenséget jelent. Akkor nyelveket kezdett gyúrni és hatalmas erővel pompás tehetségének a kiművelésébe fogott, de itt is csalódás érte. Láta, hogy az önnevelés egyedüli gátlója: a nevelés. Kamaszodó lelkének zagyva kulturáltságával és komoly tépelődéseivel vetődött haza, de nem tudott örülni a hazatérésnek. A város millió szeme előtt láthatatlanabb maradhatott, mint falun, ahol hamarosan előveszik az embert és csodálkoznak ha lélekzetét úgy veszi, mint ők. Bosszankodó félelemmel bandukolt végig a gödrös, változatlan falusi uccán, amikor összebotlott Löki-Szabó bácsival, aki hangos örvendéssel fogadta:

— Hozott Isten, Imre öcsém, hallom derék ember vált belőled, hanem szerelmesek vagyunk, vagy mi a szösz, hogy úgy lóg az orrod, mint akinek a vére eredt el, avagy tán házasodnánk is már? — kedélyeskedett az öreg.

— Dehogy, Pali bátyám, dehogy; nem fogok én soha megházasodni — dadogta a gondolatai között meglepett Imre és nyakig elvörösödött.

— Okos ember vagy fiam, okos ember vagy — szuszogta Pali bácsi, — de azért ne tagadd, hékás, biztosan van valaki a szived csücskiben, no csak ne is tagadd...

— Dehogy, Pali bátyám, dehogy! — szólt megriadva Imre, mint aki még a gondolattól is fél.

— Okos ember vagy, Imre öcsém, ne is szerelmeskedj, ne is házasodj soha!

— Ugyan már, ne rontsa azt a szegény gyereket, minden rossz-ságba bévonná — ripakodott férje-urára Anna néni, aki éppen salátát locsolt a kertben s a kerítés mögött mindent hallott.

— Hát aztán mi lesz most belőled? — faggatta tovább Pali bácsi Imrét.

— Pap leszek!

— Ez a beszéd! Okos ember vagy fiam, ládd, én is az lettem volna, ha bele nem kocódom az Annusomba...

(— Ó, a piszkos, hogy még ő készült papnak! — hallatszott valami ilyen hang a kerítés mögött.) ... de hát így parászt lettem, parászt — fejezte be emlékezéseit Pali bácsi. — No, gyűjtö raj köztől még a dohányommat, tudod ősökös, ez olyan dohány — kuncogott az öreg és hamiskásan hunyorgott ...

— Köszönöm, nem élek én dohánynal, — szabadott Imre. Lóki-Szabó uram felütötte a fejét:

— No, de egy kupicára csak bejössz hozzám?

— Jaj, Isten őrizz, elégek én attól! — vergődött Imre és bucsúzni szeretett volna.

— Hát a Marikát sem nézed meg, megnőtt ám, igen derek lány a Marika! — szolt szemérmes dicsékvéssel az unokájáról Pali bácsi.

Marika! Egy kegyetlen kőstőlora emlékezett Imre s a szürke homokpogácsa fanyar iztelenségét érezte újból a szájában, de régi-régi boldog gyermekszerelmének vergődése felújult lelkében s menekülni akarván előle, szármalmas hébegéssel válaszolta:

— Legközelebb Pali bácsi, legközelebb, most nagyon sietek haza. A meghökkenő öreg kissé megszegyenyültén köszönt el tőle s arra gondolt, hogy vajjon minden okos ember ilyen szívtelen. És gőgös? Nem dohányzik? Jól van. Nem iszik? Hát ez is jól van. De Marikát meg sem nézi! Marikára, az ő unokájára a tejeles száju kőlyök még csak nem is kíváncsi! Gonosz szívé, vagy bolond! — dörmögte maga elé a kerti úton — de nem! Inkább gonosz a szíve, mint az apjának.

— Bolond! Bolond! — susogta Marika az ablakban, ahol mindent hallott s ahol nagyon megfájdult a szíve.

Amikor mint újdonsult római doktor jött haza Sinka Imre, megint a potrohos, elnehezült Lóki-Szabó bácsival találkozott az állomásán.

— Hát, kedves doktor úram, legyeskedünk-e a méhycskék körül az új parókian?

— Ejnye, Pali bátyám még mindig csak rosszra gondol! — melettankodott komolykodva is, mosolyogva is Imre, de már biztosan és határozottan beszélt és nem pirult el. Derűs jókedvvel haladt végig az úton és meglelt, boldog életére gondolt. Az óriási kek mennyi kupola alatt, a síkságból kiszökkenő szálla természetével igaz papnak törnyosuló emberpéldának tudta magát s lelkében elégedett bizsergést érzett. Ide akart jutni!

A házak között járt s kemény karjában már feszült határtalan ölelést, amellyel majd öveit magához szorítja, amikor hirtelen megrémegett a térde. Az egyik udvaron (de ismerős!) árnyékos szemű méhycskét szoptatta gyermekét. Fehér mellé puhan ömlött a pufók gyermek szája, és a hangos szivással, követelő mondsággal habzólt magába az élet italát. S az örökösen fiát figyelő, lesütött szemű asszony halkan mély lirájú paraszti nótába kezdett; a nap izzón sütt, a barna föld tikkadtan görölgött, mint egy óriás állának dombsora, felfő hata; a levegőben csillogva táncoltak a porzemecek, nyar volt, és nyar

Sinka Imre vonagló szívével elloholt, mert testének valamennyi porci-
kája reszketett a visszafojtott zokogástól s egy nevet szeretett volna
beleordítani a megállt nyári csöndbe:

Marika! Marika! Marika!

*

Mindentűtt a legokosabb ember volt. Ha végigment a falun, az
emberek behúzódtak a kapuba, onnan köszöntötték s rejtelmesen susog-
ták a bámészkodó idegennek:

Az okos ember!

Boltozatos homloka fénylett, szemei ragyogtak, csak száraz, széles
aszékta ajkai záródtak keményen össze: Nem! Nem! Nem! — mondta
teszülő figyelemzettségével az egész férfi, mint szoborra vált akarat.

Már püspök volt, amikor képviselővé választották. (Pedig igazán
okos ember volt!) Hangja országokat zengett keresztül s amikor először
jelent meg egy pápaválasztáson, a biborosok titkolt respektussal tágul-
tak mellőle:

Az okos ember!

De akik lelkének apró rezdüléseit is ismerték, akik tudták, hogy
meghasonlott lélekkel járja a világot, mert paraszti becsületességével
nem tért le arról az útról, amerre az élet szeszélye sodorta, azok egy-
más között így nevezték:

A szomorú ember.

Egyetlen betegsége volt ez a lankasztó, örök szomorúság, amely
hatalmas fölgýtést is végül ledöntötte. Nehéz nyolcvan esztendejével,
mint halvány pecsét fakult a halálos ágy fehér párnáin. Szemei már
nem láttak, fülei nem hallottak, érzékei egyre zsibbadtak, csak a szája-
ban érezte valami finoman morzsolódó friss pogácsának jóízét. És
örökké álmodott. Fiatal kölyök volt, akit zárdába akartak hurcolni, de
ő torkaszakadtából kiabált, hogy katoná lesz és majd várat épít. Azután
fiatal pappá változott, majd roskadt öreggé, aki borult elmével állapítja
meg sivar életéről, hogy igen-igen haszontalan volt. És Marika is eljött
régi pompás fiatalságával. Olében hozta fiát, aki egészségesen fickando-
zott anyja karján és ő száraz, öreg szájával erősen belecsókolt a kis
fickó kemény husába . . .

Észhez tért és világosan látta, hogy minden csak látszat volt. Az
ő helyrehozhatlan, csalódott élete is.

— Oh, én ostoba bolond! suttocta háromnapos haláltusájában.

*

Igy hala meg az okos ember.

